

INTERNATIONAL JOURNAL OF POLITICAL STUDIES

ULUSLARARASI
POLİTİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

December 2016, Vol:2, Issue:3
e-ISSN: 2149-8539

Aralık 2016, Cilt:2, Sayı 3
p-ISSN: 2528-9969

journal homepage: www.politikarastirmalar.org

KİTAP DEĞERLENDİRMESİ CHP, SOSYAL DEMOKRASİ VE SOL YUNUS EMRE

Soner Tauscher

Araş. Gör. Sakarya Üniversitesi, Diaspora Araştırmaları Merkezi, sonert@sakarya.edu.tr

Yunus Emre, CHP, Sosyal Demokrasi ve Sol, İletişim Yayınları, İstanbul 2013, sf. 303

Kitabın yazarı Yunus Emre (1982) doktorasını Boğaziçi Üniversitesi'nde yapmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) Gençlik Kolları eski genel başkanıdır, aynı zamanda da Sosyal Demokrasi Vakfı üyesidir. CHP, Türk siyasi tarihi ve sosyal demokrasi alanlarında makaleleri bulunan yazar, karşılaştırmalı siyaset alanında da çalışmalar yapmaktadır.

Türkiye'de sosyal demokrasininin kuruluş yıllarını (1960-1966) CHP üzerinden inceleyen yazar, kitabın birinci bölümünde sosyal demokrasi ideolojisinin tarih sahnesine çıkışından bugüne kadar olan yolculuğunu özetlemiştir. Bu tarih yolculuğunda öne çıkan ülkeler Almanya ve İsveç'tir. Ayrıca sosyal demokrasi ideolojisinin uygulanış ve algılanış biçimlerine göre merkez ve çevre ülke sosyal demokrasileri olarak ayırmaktadır. Ekonomik gelişmesini tamamlamış Batı Avrupa ülkeleri merkezde yer almakta ve bu ülkelerde sınıf siyaseti daha öne çıkmaktadır. Latin Amerika ülkelerinde ve Türkiye gibi ülkelerde sosyal demokrat hareket sınıf siyasetinden ziyade kalkınma politikaları üzerinden siyaset yapmaktadır. Sonuç olarak sosyal demokrat hareketin her ülkede kendi deneyimini yaşadığını belirtmektedir.

Sosyal demokrasinin tarihini ve bugünkü çıktılarını açıkladıktan sonra 1960-1966 arası dönemin siyasi arka planını ikinci bölümde incelemektedir. Bir yandan CHP'nin 1960 askeri darbesinden sonra yeni kurulan rejimde oynadığı rolü gösterirken, diğer yandan yaşanan işçi hareketleri ve yeni ortaya çıkan Türkiye İşçi Partisi (TİP), Türkiye Komünist Partisi (TKP) ve Yön Hareketi gibi oluşumların etkisiyle CHP'nin nasıl "Ortanın Solu" söylemine yöneldiğini açıklamaktadır. Ayrıca ayrıntılı olarak Ortanın Solu Grubunun lideri konumundaki Ecevit'in görüşlerine de yer vermektedir.

Takip eden bölümde CHP'nin sol siyasette yeni ortaya çıkan TİP, Yön ve TKP ile karşılıklı etkileşimlerini bu grupların liderlerinin söylem ve yazıları üzerinden irdelemektedir. Sol gruplar CHP'yi bir nevi ağalar/kompradorlar partisi olarak görmekte ve Türkiye'de 1960 sonrası oluşan sosyalizmi pasifize etmekle suçlamaktadır.

Kitabın son bölümünde yazar CHP'nin sol siyasete yönelmesinin ve ABD ile ilişkilerin bozulmasının temelini Johnson Mektubu, U-2 Casus Uçağı ve Ekim Füzeleri krizlerine bağlamaktadır. Bu dönemde sol gruplar ve CHP arasında toprak reformu, anti-Amerikanizm ve planlı kalkınma gibi konularda ortak siyasi cepheler kurulduğundan söz etmektedir. Bu ortak söylemlerin, yükselen sosyalist grupların ve ABD ile yaşanan krizlerin CHP'yi siyasal konum olarak merkezin soluna ittiğini ve CHP'nin kendisini merkez solda tanımlamak zorunda kaldığını iddia etmektedir.

Yunus Emre'nin kitabını, Derya Kömürcü'nün 1960-1995 yılları arasında Türkiye'deki sosyal demokrasi arayışını incelediği kitabıyla birlikte okumak daha anlamlı olacaktır. Kömürcü kitabında CHP'nin içinde yaşanan gelenekçiler-ilerlemeciler arasındaki çekişmeyi salt lider kavgası olarak değil, aynı zamanda ideoloji tartışması bağlamında da incelemektedir. Ayrıca Emre CHP'nin sol siyasete

everilmesinde ki tek etmenin sol gruplar olduğunu belirtirken, Demokrat Parti ve Adalet Partisi'nin ektilerini yüzeysel olarak anlatmaktadır. Kömürcü'nün yanında Aydınöglü'nün 1960-1980 arasında Türkiye Solu'nu incelendiği kitabı, Emre'nin kitabında değinilen birçok konuya ışık tutar niteliktedir. Emre gibi Aydınöglü'da TİP, TKP ve Yön gibi oluşumları incelemektedir. Ancak Emre'den farklı olarak bu hareketleri lider söylemleri üzerinden okumak yerine parti programları, dergiler vb. materyaller üzerinden daha derin bir analize tabi tutmaktadır.

Emre'nin kitabı, anlatımını 1960-1966 arası döneme sığdırmaktadır. Ancak CHP'nin Orta'nın Solu siyasetini kabul ederken yaşadığı krizleri gelenekçiler-ilerlemeciler kavgasına indirgemekte ve bunu da lider çekişmeleri üzerinden yapmaktadır. Ancak gelenekçilerin savunduğu Altı Ok İlkeleri'ne ve CHP'nin tarihi geleneğine hemen hemen hiç yer vermemektedir. Bu yüzden de okuyucu için bu krizler salt lider çekişmesi tarihinden öteye geçmemektedir. Yazar CHP'nin bu dönüşümünü ideolojik olmaktan ziyade lider çekişmesi olarak görse dahi, çekişmenin fikri arka planını vererek hükmü okuyucuya bırakması anlamlı olabilirdi. Bunun için de sosyal demokrasinin tarihini verdiği gibi CHP'nin ideolojik tarihine eserinde yer verilebilirdi. Bunun yanında CHP'nin sosyal demokrat çizgide olup olmadığını salt işçi hareketlerine verdiği destekle ilişkilendirmektedir. Ancak sosyal demokrasi sadece işçi hareketlerine verilen destekten meydana gelmeyip sosyal güvenlik, eşitlik, özgürlük, dayanışma, sosyal adalet, demokrasi gibi birçok kavramı da içermektedir. Ayrıca sosyal demokrasi bağlamında Türkiye'deki hareketleri incelerken ne dönemin merkez ülkelerindeki sosyal demokrasileri ne de çevre ülkeleri sosyal demokrasileriyle bir karşılaştırma yapılmamaktadır. Örneğin Almanya Sosyal Demokrat Partisi 1959 yılında kabul ettiği Godesberg Programı'yla işçi sınıfı tabanlı bir parti olmaktan çıkıp halkın tüm sınıflarına açılmaktadır. Sosyal demokrasinin incelenen dönemde geçirdiği önemli bir değişimi yazar görmezden gelmektedir. Sosyal demokrasi ideolojisi üzerinden Türkiye incelemesi yapılırken sosyal demokrasiyi değişmez katı bir ideoloji olarak görmek yanlış sonuçlara yol açabilir. Sosyal demokrasi çıkış itibarıyla evirilmiş bir ideolojidir ve yüzyılı aşkın bir süredir devamlı evirilmektedir. Her ne kadar Türkiye çevre ülke konumunda ele alınsa da batı sosyal demokrasisinin yaşadığı değişimlerden etkilenmemesi beklenemez. Bu bağlamda Türkiye'de sol siyasetin 1960-1980 arası dönemini batı sosyal demokrasisi arka planıyla inceleyecek yeni bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

Aydınöglü Ergun, Türkiye Solu (1960-1980), İstanbul 2007.

Emre Yunus, CHP, Sosyal Demokrasi ve Sol, Türkiye'de Sosyal Demokrasinin Kuruluş Yılları (1960-1966), İstanbul 2013.

Kömürcü Derya, Türkiye'de Sosyal Demokrasi Arayışı, İstanbul 2010.